

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 1 april 1932 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående lagstadgad begränsning av arbetstiden för viss bogserbåtspersonal m. fl.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 370, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Ström m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning angående sådan ändring i lagen om arbetstidens begränsning, att bogserbåtspersonal m. fl., som äro sysselsatta å fartyg, som trafikera vissa hamnområden eller andra kortare sträckor, inrymmes under denna lag.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet, i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av kommerskollegium och socialstyrelsen. Ett av dessa båda ämbetsverk gemensamt avgivet yttrande, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda, finnes jämte åtföljande promemoria såsom bilaga fogat vid detta utlåtande; och tillåter sig utskottet hänvisa till detsammas innehåll.

I kungl. proposition nr 242 till 1930 års riksdag med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 juli 1926 om arbetstiden å svenska fartyg, sjöarbetstidslagen, uttalade föredragande departementschefen, att det icke syntes honom kunna råda tvivel om att vissa framställda erinringar och ändringsförslag beträffande sjöarbetstidslagen borde giva anledning till en ingående undersökning. I anledning av propositionen väcktes motioner, nr 319 i första kammaren av herr Möller m. fl. och nr 527 i andra kammaren av herr Hansson i Stockholm m. fl., med yrkande att riksdagen måtte antaga en sjöarbetstidslag av annat innehåll än det genom propositionen framlagda lagförslaget ägde. Den av dessa motionärer föreslagna lagen skulle vara tillämplig jämväl å arbete, utfört å bogserbåtar och vissa andra smärre fartyg, för vilka undantag göres i sjöarbetstidslagen. Andra lagutskottet yttrade i sitt i ärendet avgivna utlåtande nr 33, att utskottet förutsatte, att den i propositionen omnämnda utredningen komme att skyndsamt igångsättas. Utskottet anförde, att därvid uppenbarligen jämväl de i motionerna innefattade förslagen torde bliva föremål för övervägande. Vid sådant förhållande ansågo utskottet icke lämpligt, att riksdagen för det dåvarande till prövning upptoge nämnda

Utskottet.

förslag. Reservation avgavs av herr Linder m. fl., vilka ansett, att riksdagen borde antaga det i motionerna innefattade lagförslaget. Riksdagen godkände utskottets utlåtande och avlät skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 227, i vilken riksdagen under åberopande av andra lagutskottets utlåtande anmälde, att riksdagen bifallit propositionen.

Såsom synes av den förut omnämnda bilaga, vilken finnes fogad vid detta utlåtande, uppdrog sedermera Kungl. Maj:t genom beslut den 13 juni 1930 åt kommerskollegium och socialstyrelsen gemensamt att verkställa utredning rörande de erinringar och ändringsförslag, som framställts eller under utredningens gång kunde komma att framställas i fråga om sjöarbetstidslagen, varvid jämväl borde tagas i övervägande de förslag, som innefattades i de nämnda vid 1930 års riksdag väckta motionerna.

Av det anförda framgår, att spørgsmålet om lagstadgad reglering av arbetstiden för bogserbåtspersonal m. fl. är föremål för en av Kungl. Maj:t beslutad utredning. Enligt de för utredningsarbetet givna direktiven, som utfärdats i enlighet med uttalande av riksdagen, skall utredningen röra sådana erinringar och ändringsförslag i fråga om sjöarbetstidslagen, vilka framställts eller under utredningens gång komma att framställas. Det synes utskottet med hänsyn till det sagda icke föreligga anledning för riksdagen att, såsom motionärerna hemställt, hos Kungl. Maj:t nu begära utredning i frågan.

Utskottet får fördenskull hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Linder*, *von Geijer**, *Lindhagen*, *Norman*, *P. Sandström*, *Löfvander* och *Gottfrid Karlsson*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Magnusson* i Skövde*, *Wallerius*, *Andersson* i Rasjön, *Johanson* i Hallagården, *Sandström* i Nyland, *Hansson* i Trollhättan* och *Molander**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Lindhagen*, som anför:

Då motionärernas yrkande synes mig förtjänt av beaktande, hemställas, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller, att i sammanhang med pågående revision av sjöarbetstidslagen övervägande även må ske av den i motionen berörda frågan.

Bilaga.

KUNGL. KOMMERSKOLLEGIUM.
KUNGL. SOCIALSTYRELSEN.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom särskilda beslut den 5 februari 1932 har Kungl. Maj:t, i anledning av därom av Eder i skrivelse den 2 samma februari gjord framställning, anbefallt Kungl. Kommerskollegium och Kungl. Socialstyrelsen att avgiva och till Eder senast den 10 instundande mars överlämna yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 370, angående lagstadgad begränsning av arbetstiden för viss bogserbåtspersonal m. fl.

I anledning härav få ämbetsverken, som författningsenligt företagit detta ärende till gemensam behandling, härmed anföra följande.

Motionen åsyftar åstadkommande av utredning angående sådan ändring i lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning (här nedan benämnd allmänna arbetstidslagen), »att bogserbåtspersonal m. fl., som äro sysselsatta å fartyg, som trafikera vissa hamnområden eller andra kortare sträckor, inrymmas under denna lag».

Arbete av det slag, som avses i motionen, är att hänföra till skeppstjänst, sådant detta begrepp är definierat i 2 § lagen den 13 juli 1926 om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslagen), vilken genom lag den 13 juni 1930 förklarats skola med ändring, varom här icke är fråga, äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1933. Skeppstjänst, som omförmäles i sjöarbetstidslagen, är undantagen från tillämpning av allmänna arbetstidslagen enligt denna lags 1 § e).

Från sjöarbetstidslagens tillämpning åter är, jämlikt dess 1 § 2 mom., undantaget bland annat arbete, som utföres av person anställd å (punkt e) segelfartyg, med eller utan hjälpmaskin, vars bruttodräktighet icke överstiger 100 ton, samt annat fartyg, som icke äger en nettodräktighet av minst 20 ton, såvida ej Konungen om fartyg, varom nu är sagt, annorlunda förordnat. Å bogserfartyg, vilkas nettodräktighet (såsom i regel är fallet) understiger 20 ton, är sålunda personalens arbete undantaget från gällande lagbestämmelser angående arbetstidens begränsning, därest icke annorlunda förordnats, vilket hittills icke skett.

Av ovanstående redogörelse torde framgå, att det genom motionen framförda förslaget om reglering i allmänna arbetstidslagen av arbetstiden för ifrågavarande kategorier av sjömän i första hand föranleder fråga om ändring uti sjöarbetstidslagen. Med hänsyn härtill få ämbetsverken erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 juni 1930 uppdragit åt Kommerskollegium och Socialstyrelsen gemensamt att verkställa utredning rörande de erinringar och ändringsförslag, som framställts eller under utredningens gång kunde komma att framställas i fråga om sjöarbetstidslagen, varvid jämväl borde tagas i övervägande de förslag, som innefattas i de till 1930 års riksdag väckta motionerna, nr 319 i första kammaren och nr 527 i andra kammaren, ävensom att i sinom tid till Kungl. Maj:t inkomma med berörda utredning jämte det förslag, vartill densamma kunde föranleda. Bland andra frågor, som upptagits i sistberörda motioner, vilka båda avse sjöarbetstidslagen, finnes även förslag om sådan ändring av sjöarbetstidslagens 1 §, att förberörda undantag beträffande arbete,

utfört av personal, varom här är fråga, skulle utgå ur lagen. Spörsmålet om lagstadgad reglering av denna personals arbetstid befinner sig sålunda redan under utredning.

Till ytterligare upplysning rörande de förhållanden, som åsyftas i den nu förevarande motionen, få ämbetsverken hänvisa till bifogade, inom Socialstyrelsen utarbetade promemoria.

För Kommerskollegium:

Ragnar Sohlman.

Axel Lindblad.

För Socialstyrelsen:

Nils Bergsten.

W. Stenholm.

/Gunnar Böös.

P. M.

angående arbetstidens reglering å mindre fartyg i anledning av motion inom andra kammaren nr 370/1932.

Det förslag till lag om begränsning av arbetstiden å svenska fartyg, som de s. k. skeppstjänstkommitterade avgav den 31 januari 1919, omfattade alla maskindrivna fartyg oavsett storlek. Samma var förhållandet med det förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg, som Kungl. Maj:t i proposition den 21 mars 1919 framlade för nämnda års lagtima riksdag.

Vid ärendets behandling inom andra särskilda utskottet avgavs av herr Thore en reservation bl. a. mot förslaget 1 § 2 mom. gående ut på att från lagens tillämpning skulle undantagas »fartyg, icke överstigande 100 bruttoregister-ton, som nyttjas allenast i fart inom linjen Skagen—Lindesnäs och linjen Esbjerg—Texel». Utskottet tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt, men i riksdagen förföll frågan i sin helhet, när kamrarna stannade i olika beslut.

I den proposition, som den 2 augusti framlades vid samma års urtima riksdag, upptogs bland undantag från lagens tillämpning »segelfartyg, med eller utan hjälpmaskin, vars bruttodräktighet icke överstiger 75 ton, samt *annat fartyg, som icke äger en nettodräktighet av minst 20 ton*». Här infördes alltså undantag för de allra minsta (icke registreringspliktiga) maskindrivna fartygen; samtidigt som det emellertid tillfogades, att Konungen beträffande sist-nämnda fartyg ägde annorlunda förordna. Inom andra särskilda utskottet hemställdes, dels att ifrågavarande undantagsbestämmelse skulle helt uteslutas, dels att den föreslagna gränsen vid 20 nettoton skulle höjas till 100 bruttoton. Utskottet tillstyrkte emellertid Kungl. Maj:ts förslag oförändrat på denna punkt, och riksdagen antog detsamma, dock med höjning av segelfartygsgränsen till 100 bruttoton.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, hurusom Stockholms transport- och bogseringsaktiebolag i yttrande över skeppstjänstkommitterades betänkande framhöll, att »all bogser- och prämtrafik i svenska innanvatten och i inre och yttre kustfart måtte från lagens tillämpning undantagas i likhet med vad som i lagförslaget finnes föreskrivet beträffande isbrytare- och bärgningsfartyg».

Antalet icke registreringspliktiga svenska fartyg och dessas besättningsnummerär kan icke utan vidare fastställas. Det stora flertalet av denna grupp fartyg utgöres emellertid av bogserångare, vilkas antal enligt uppgift torde kunna approximativt uppskattas till mellan två och tre hundra med en sammanlagd besättningsstyrka av omkring ett tusen personer. Förutom de båtar, vilka tillhöra bogseringsbolagen i de större sjöfartsstäderna, äges ett avsevärt antal av industriella företag, särskilt sågverk och trämassefabriker i Norrland. Personalen å de flesta av dessa båtar äro i regel anslutna till någon arbetarorganisation — svenska transportarbetareförbundet, 3:dje maskinist- och eldarefackföreningen, svenska eldareunionen, maskinist-, motorskötare- och eldarefackföreningen m. fl. — som för sina medlemmar ingått kollektivavtal med resp. arbetsgivareorganisation eller enskilda arbetsgivare. Dessa avtal innehålla samtliga vissa bestämmelser rörande de ombordanställdas arbetstid. Sålunda stadgas bl. a. ifråga om däck- och maskinmanskaf å i Stockholm hemmahörande båtar att den ordinarie arbetstiden skall, förlagd mellan kl. 6 f. m. och 6 e. m., vara 66 timmar per vecka å båt, som är stationerad eller utför arbete inom hamnområdet; för överskjutande tid utgår övertidsersättning med kr. 1:— per timme å söckendagar och kr. 1:40 å sön- och helgdagar. För båtar som göra resor till eller från platser i Mälaren eller Stockholms skärgård, är den ordinarie sammanlagda arbetstiden inom och utom hamnområdet 12 timmar per dygn eller 72 timmar i veckan. För överskjutande tid betalas övertidsersättning som ovan sägs. I Göteborgsavtalet fastställes den ordinarie arbetstiden till 10 timmar per söckendag, förlagda mellan 6 f. m. och 6 e. m., varutöver betalas kr. 1:00—1:30 per timme för övertid å söckendag samt 50 % mera för allt arbete å helldag. Å bogserbåtarna i Gävletrakten är arbetstiden förlagd mellan 6 f. m. och 6 e. m. å söcken- samt mellan 8 f. m. och 12 middag å helgdagar utan angivande av någon maximitid. För arbete som utföres utanför denna tid betalas övertidsersättning med kr. 0:80 per timme å söckendag och kr. 1:35 å helldag. För bogserbåtar hemmahörande i Söderhamn med omnejd är den avtalsenliga ordinarie arbetstiden 76 timmar per vecka. Övertidsersättning utgår med kr. 1:— per timme å söckendag och kr. 1:50 å helldag.

I Sundsvallsdistriktet är den ordinarie arbetstiden för maskinister 76 timmar per vecka och för manskap 295 timmar per 30 dagar med en begränsning av 24 timmar under två på varandra följande dygn. Övertidsarbete av maskinister ersättes med kr. 1:— per timme å söckendag och kr. 1:50 å helldag samt av manskap med kr. 0:75 resp. kr. 1:15.

I samtliga avtal stipuleras att, då fartyg ligger för på- eller avrustning vid varv eller annorstädes, den ordinarie arbetstiden skall vara 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka.

Såsom framgår av den preliminära undersökningen synes arbetstiden å de mindre maskindrivna fartygen i allmänhet vara på ett eller annat sätt reglerad genom avtal. Som av ovanstående synes, växlar dock arbetstidens längd väsentligt mellan i genomsnitt 66 timmar i veckan i Stockholm och 295 timmar under 30 dygn i Sundsvallstrakten. Det må dock anmärkas, att det i det senare fallet är fråga om ett utpräglat säsongarbete. Det har jämväl framhållits, att den i avtalen fastställda arbetstiden är maximitid och ofta icke fullt utnyttjas utan avbrytes av mera eller mindre sammanhängande vilopausar.

Stockholm den 29 februari 1932.

E. Eggert.